

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Ottende Afdeling)

6. juli 2023*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 93/13/EØF –
urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – anvendelsesområde – artikel 1, stk. 2 –
udelukkelse af kontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser –
aftale om lån optaget i udenlandsk valuta – vilkår vedrørende kursrisikoen – formodning for
kendskab til loven«

I sag C-593/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af
Tribunalul Specializat Cluj (den særlige domstol i Cluj, Rumænien) ved afgørelse af 23. maj 2022,
indgået til Domstolen den 12. september 2022, i sagen

FS,

WU

mod

First Bank SA,

har

DOMSTOLEN (Ottende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Safjan, og dommerne N. Piçarra og N. Jääskinen
(refererende dommer),

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- First Bank SA ved avocați D. Barbu og R. Muraru,
- den rumænske regering ved M. Chicu, E. Gane og O.-C. Ichim, som befuldmægtigede,

* Processprog: rumænsk.

- den portugisiske regering ved P. Barros da Costa, A. Cunha, I. Gameiro og L. Medeiros, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved A. Boitos og N. Ruiz García, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 1, stk. 2, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).
- 2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem FS og WU på den ene side og First Bank SA på den anden side vedrørende konstateringen af, at et kontraktvilkår er urimeligt.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 I 13. betragtning til direktiv 93/13 er anført følgende:

»[D]et antages, at de love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne, som direkte eller indirekte fastsætter vilkårene for forbrugeraftaler, ikke indeholder urimelige kontraktvilkår; det forekommer derfor ikke nødvendigt at lade kontraktvilkår, der afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, være underlagt bestemmelserne i dette direktiv; udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser« omfatter ligeledes de regler, som ifølge lovgivningen gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning.«
- 4 Dette direktivs artikel 1, stk. 2, fastsætter:

»Kontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser eller principper i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, bl.a. på transportområdet, er ikke underlagt dette direktivs bestemmelser.«

Rumænsk ret

- 5 Artikel 970 i Codul civil (den civile lovbog) i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »den tidligere civile lovbog«), bestemte:

»Aftalerne skal gennemføres i god tro.

Af aftalerne følger ikke blot de deri udtrykkeligt fastlagte forpligtelser, men også alle de konsekvenser, der som følge af deres natur er obligatoriske ifølge rimelighed, sædvane eller lov.«

6 Artikel 1578 i den tidligere civile lovbog fastsatte:

»Den forpligtelse, som følger af et lån, begrænser sig altid til det beløb, der fremgår af aftalen.

Hvis valutakurserne stiger eller falder inden betalingsfristens udløb, skal debitoren tilbagebetale lånebeløbet og har kun pligt til at tilbagebetale det i den valuta, som anvendes på tidspunktet for betaling.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 7 Den 17. august 2007 indgik sagsøgerne i hovedsagen i deres egenskab af forbrugere en låneaftale med Piraeus Bank Romania SA, nu First Bank, for et beløb på 78 180 schweiziske franc (CHF) (ca. 78 500 EUR).
- 8 I henhold til vilkåret i låneaftalens artikel 6.3, første punktum, var sagsøgerne i hovedsagen forpligtet til senest på forfaldstidspunktet at indbetale tilbagebetalingsbeløbet på den konto, der var åbnet i First Bank, i den lånevaluta, som fremgik af amortiseringsplanen for lånet.
- 9 Sagsøgerne i hovedsagen anlagde sag ved Judecătoria Cluj-Napoca (retten i første instans i Cluj-Napoca, Rumænien) dels med påstand om, at det blev fastslået, at vilkårene i låneaftalen om, at kursrisikoen skulle bæres af dem, skulle erklæres urimelige og ugyldige. Dels nedlagde de påstand om, at First Bank med henblik på at genoprette den kontraktmæssige ligevægt blev tilpligtet at beregne og opkræve afdragsbeløb, renter og provisioner på grundlag af vekselkursen mellem den schweiziske franc og den rumænske leu (CHF/RON) offentliggjort af Banca Națională a României (den rumænske nationalbank) på datoen for aftaleindgåelsen, både med tilbagevirkende kraft og fremadrettet, indtil indfrielsen af lånet med tilbagebetaling af de for meget opkrævede beløb.
- 10 Ved dom af 31. januar 2018 gav denne ret ikke sagsøgerne i hovedsagen medhold. Efter at have anført, at sagsøgerne i hovedsagen bestred fraværet af et vilkår, som beskyttede dem mod valutarisikoen, fremhævede den, at pligten til at tilbagebetale lånet i den valuta, i hvilken det er blevet optaget, afspejlede det nominalistiske princip om valuta, som er fastsat i artikel 1578 i den tidligere civile lovbog, således at sagsøgerne i hovedsagen ikke kunne gøre gældende, at de ikke havde kendskab til virkningerne af denne pligt, fordi den følger af loven i sig selv.
- 11 Sagsøgerne i hovedsagen har iværksat appel til prøvelse af denne dom ved Tribunalul Specializat Cluj (den særlige domstol i Cluj, Rumænien), den forelæggende ret, og gjort gældende, at retten i første instans foretog en urigtig anvendelse af det nominalistiske princip om valuta, som er fastsat i artikel 1578 i den tidligere civile lovbog, og at First Bank tilsidesatte sin oplysningspligt om kursrisikoen.
- 12 First Bank har på sin side gjort gældende, at det i hovedsagen omhandlede vilkår afspejler artikel 1578 i den tidligere civile lovbog, der i overensstemmelse med denne lovs artikel 970, stk. 2, udgør en præceptiv bestemmelse i rumænsk ret. Eftersom dette vilkår ikke er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 93/13, var det således med rette, at retten i første instans i overensstemmelse med den nationale bestemmelse, der gennemfører dette direktivs artikel 1, stk. 2, ikke vurderede, om dette vilkår eventuelt var urimeligt.

- 13 Den forelæggende ret ønsker afklaret, hvilken fortolkning der skal gives udtrykket »kontraktvilkår, som afspejler love« som omhandlet i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, i særdeleshed det deri indeholdte verbum »afspejle«.
- 14 Den forelæggende ret er i denne sag i tvivl om, hvorvidt den omstændighed, at det i hovedsagen omhandlede vilkår ikke indeholder nogen henvisning til artikel 1578 i den tidligere civile lovbog eller til det nominalistiske princip om valuta og hverken ordret eller ved en omskrivning gengiver indholdet af denne artikel, er til hinder for, at dette vilkår kan anses for at »afspejle« den nævnte artikel.
- 15 I denne henseende ønsker den forelæggende ret navnlig oplyst, om forbrugeren skal være i stand til på grundlag det pågældende kontraktvilkår eller sammenholdt med andre kontraktvilkår at forstå de følger, som den pågældende udsætter sig for, uden at skulle konsultere nationale retsforskrifter, der ikke udtrykkeligt eller implicit er nævnt i den aftale, som er indgået med en erhvervsdrivende.
- 16 Endelig har den forelæggende ret fremhævet, at Domstolens praksis ikke giver mulighed for at besvare dette spørgsmål. I de sager, der gav anledning til dom af 9. juli 2020, Banca Transilvania (C-81/19, EU:C:2020:532), og kendelse af 14. oktober 2021, NSV og NM (C-87/21, ikke trykt i Sml., EU:C:2021:860), der også omhandlede den tidligere civile lovbogs artikel 1578, tog de forelæggende retter og Domstolen nemlig udgangspunkt i den forudsætning, at det kontraktvilkår, hvis angivelige urimelige karakter blev påberåbt, afspejlede en national udfyldende bestemmelse. Med hensyn til dom af 21. december 2021, Trapeza Peiraios (C-243/20, EU:C:2021:1045), vedrørte den en sag, hvori det vilkår, som forbrugeren havde anfægtet, var en omformulering af den græske civillovbogs artikel 291.
- 17 På denne baggrund har Tribunalul Specializat Cluj (den særlige domstol i Cluj) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
 - »1) Skal artikel 1, stk. 2, i direktiv [93/13] fortolkes således, at
 - a) et »kontraktvilkår, som afspejler love«, helt eller delvist skal afspejle den tilsvarende retsregel i den relevante lovbestemmelse,
 - eller at
 - b) et »kontraktvilkår, som afspejler love«, skal indeholde en udtrykkelig henvisning til den tilsvarende retsregel i den relevante lovbestemmelse,
 - eller omvendt således, at
 - c) det for at det ikke skal vurderes, om et kontraktvilkår er urimeligt, jf. artikel 1, stk. 2, i direktiv [93/13], er tilstrækkeligt at anvende den generelle civilretlige regel om, at aftaler suppleres af loven, når der ikke findes nogen specifik angivelse eller henvisning til den tilsvarende retsregel i den relevante lovbestemmelse?
 - 2) Skal bestemmelserne i artikel 1, stk. 2, i [direktiv 93/13] fortolkes således, at det inden for rammerne af den særlige retlige ordning for beskyttelse af forbrugerrettigheder er for vidtgående at antage, at forbrugeren skal have kendskab til indholdet af alle retsregler i de lovbestemmelser, som supplerer aftalen, når den erhvervsdrivende ikke forudgående har oplyst forbrugeren herom?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 18 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et vilkår, som er indsat i en låneaftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, for at være omfattet af den i denne bestemmelse fastsatte udelukkelse fra dette direktivs anvendelsesområde helt eller delvist skal afspejle den tilsvarende nationale lov eller bindende administrative bestemmelse eller i det mindste indeholde en udtrykkelig henvisning til en sådan bestemmelse.
- 19 Det skal indledningsvis fremhæves, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 udelukker vilkår, som bl.a. »afspejler« love eller bindende administrative bestemmelser, fra dette direktivs anvendelsesområde.
- 20 Henset til det forbrugerbeskyttelsesformål, der forfølges med dette direktiv, skal den undtagelse, der er indført ved dette direktivs artikel 1, stk. 2, endvidere fortolkes indskrænkende (dom af 21.12.2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, præmis 37).
- 21 Hvad for det første angår udtrykket »love eller bindende administrative bestemmelser« fremgår det af fast retspraksis, at dette udtryk i lyset af 13. betragtning til det nævnte direktiv både omfatter nationale bestemmelser, som gælder mellem de kontraherende parter, uanset deres valg, og bestemmelser af deklaratorisk karakter, dvs. bestemmelser, der uden videre finder anvendelse i mangel af en anden ordning mellem parterne herom (dom af 21.12.2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).
- 22 Hvad for det andet angår spørgsmålet om, hvorvidt et kontraktvilkår afspejler en sådan national lov eller bindende administrativ bestemmelse som omhandlet i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, skal det bemærkes, at den i denne bestemmelse i direktiv 93/13 indførte udelukkelse er begrundet i den omstændighed, at det som udgangspunkt er legitimt at lægge til grund, at den nationale lovgiver har foretaget en afbalanceret afvejning af alle kontrahenternes rettigheder og forpligtelser, som EU-lovgiver udtrykkeligt har villet bevare. Endvidere er den omstændighed, at der er blevet foretaget en sådan afbalanceret afvejning, ikke en betingelse for, at den i den nævnte artikel 1, stk. 2, omhandlede udelukkelse finder anvendelse, men begrunder en sådan udelukkelse (dom af 21.12.2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 23 Under denne synsvinkel kan et kontraktvilkår, som afspejler en national lov eller bindende administrativ bestemmelse, der ikke finder anvendelse på den omhandlede aftale indgået af parterne, eller som blot generelt henviser til de gældende love uafhængigt af et sådant vilkår, ikke anses for at afspejle en sådan bindende bestemmelse som omhandlet i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom af 21.3.2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, præmis 30, og af 3.4.2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, præmis 35-38).
- 24 Det kan derimod ikke med henblik på anvendeligheden af den undtagelse, der er indført ved artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, kræves, at det pågældende kontraktvilkår ud fra et formelt synspunkt stemmer fuldstændigt overens med den nationale lov eller bindende administrative bestemmelse, som dette vilkår skal afspejle. En sådan fortolkning ville i sidste ende bringe den effektive virkning af denne undtagelse i fare.

- 25 For at et kontraktvilkår »afspejler« en lov eller bindende administrativ bestemmelse som omhandlet i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, skal dette vilkår derfor gengive det normative indhold af en bindende bestemmelse, der finder anvendelse på den omhandlede aftale, således at det kan betragtes som konkret udtryk for den samme retsnorm, som er omfattet af denne bindende bestemmelse. Dette gælder ikke alene, når kontraktvilkåret ordret svarer til den bindende bestemmelse eller indeholder en udtrykkelig henvisning til denne, men ligeledes når dette vilkår, om end det er udtrykt med en anden ordlyd, materielt set svarer til denne bindende bestemmelse.
- 26 I det foreliggende tilfælde tilkommer det den forelæggende ret at foretage de nødvendige vurderinger, bl.a. under hensyntagen til arten og den generelle opbygning af samt bestemmelserne i den i hovedsagen omhandlede låneaftale samt til den juridiske og faktuelle sammenhæng, som denne aftale indgår i, med henblik på afgørelsen af, om det i hovedsagen omhandlede kontraktvilkår afspejler den tidligere civile lovbogs artikel 1578 som omhandlet i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13.
- 27 Eftersom anvendelsen af dette direktivs artikel 1, stk. 2, sådan som det er blevet præciseret i denne doms præmis 24, ikke forudsætter en formel overensstemmelse mellem det i hovedsagen omhandlede vilkår og den tidligere civile lovbogs artikel 1578, således at det ordret skal citere denne bestemmelse eller indeholde en udtrykkelig henvisning hertil, skal den forelæggende ret bl.a. undersøge, om dette vilkår og denne artikel 1578 er materielt tilsvarende i den forstand, at anvendelsen af det nævnte vilkår for sagsøgerne i hovedsagen medfører en betalingsforpligtelse, som er identisk med den, der følger af den direkte anvendelse af den nævnte artikel 1578 i den i hovedsagen omhandlede aftales sammenhæng.
- 28 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at det ikke er nødvendigt, at et vilkår, som er indsat i en låneaftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, for at være omfattet af den i denne bestemmelse fastsatte udelukkelse fra dette direktivs anvendelsesområde ordret citerer den tilsvarende nationale lov eller bindende administrative bestemmelse eller indeholder en udtrykkelig henvisning til denne, men tilstrækkeligt, at vilkåret materielt set svarer til denne bindende bestemmelse, dvs. at det har det samme normative indhold.

Det andet spørgsmål

- 29 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at det med henblik på at afgøre, om et vilkår, som er indsat i en låneaftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, er omfattet af den i denne bestemmelse fastsatte udelukkelse fra dette direktivs anvendelsesområde, er relevant, at denne forbruger ikke har haft kendskab til den omstændighed, at dette vilkår afspejler en national lov eller bindende administrativ bestemmelse.
- 30 Anvendelsen af denne udelukkelse, der blev indført ved artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, forudsætter, at to betingelser er opfyldt, nemlig at kontraktvilkåret afspejler en lov eller en administrativ bestemmelse, og at denne bestemmelse er bindende (jf. i denne retning kendelse af 14.10.2021, NSV og NM, C-87/21, ikke trykt i Sml., EU:C:2021:860, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).

- 31 Som Kommissionen har anført i sit skriftlige indlæg, er anvendelsen af artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 af objektiv karakter og afhænger derfor ikke af de oplysninger, som den erhvervsdrivende har givet forbrugeren, eller af forbrugers kendskab til de retsfor skrifter, der finder anvendelse.
- 32 Desuden har Domstolen allerede ved fortolkningen af denne artikel 1, stk. 2, fastslået, at den i denne bestemmelse fastsatte udelukkelse fra dette direktivs anvendelsesområde finder anvendelse, selv om den erhvervsdrivende ikke har opfyldt sin oplysnings- og gennemsigtighedsforpligtelse (jf. i denne retning kendelse af 14.10.2021, NSV og NM, C-87/21, ikke trykt i Sml., EU:C:2021:860, præmis 42).
- 33 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at det med henblik på at afgøre, om et vilkår, som er indsat i en låneaftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, er omfattet af den i denne bestemmelse fastsatte udelukkelse fra dette direktivs anvendelsesområde, ikke er relevant, at denne forbruger ikke har haft kendskab til den omstændighed, at dette vilkår afspejler en national lov eller bindende administrativ bestemmelse.

Sagsomkostninger

- 34 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Ottende Afdeling) for ret:

1) Artikel 1, stk. 2, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler

skal fortolkes således, at

det ikke er nødvendigt, at et vilkår, som er indsat i en låneaftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, for at være omfattet af den i denne bestemmelse fastsatte udelukkelse fra dette direktivs anvendelsesområde ordret citerer den tilsvarende nationale lov eller bindende administrative bestemmelse eller indeholder en udtrykkelig henvisning til denne, men tilstrækkeligt, at vilkåret materielt set svarer til denne bindende bestemmelse, dvs. at det har det samme normative indhold.

2) Artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13/EØF

skal fortolkes således, at

det med henblik på at afgøre, om et vilkår, som er indsat i en låneaftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, er omfattet af den i denne bestemmelse fastsatte udelukkelse fra dette direktivs anvendelsesområde, ikke er relevant, at denne forbruger ikke har haft kendskab til den omstændighed, at dette vilkår afspejler en national lov eller bindende administrativ bestemmelse.

Underskrifter